

NIEUWSBRIEF

320 VERENIGING

MARINELUCHTVAARTDIENST

Uitgave 1, MAART 2025
Deze nieuwsbrief verschijnt vier maal per jaar

Ereleden:

R.W.Horneman,
T.L.D.Postma,
W.B.P. van de Rijke,
J. Toorenaar,
T.W.B. Jansen

Bestuur:

Henk vd Beek, voorzitter
Paul van Ostaijenstraat 18
6708RX Wageningen
tel: 0317421969
mobiel: 0623638286
e-mail: beek5259@planet.nl

Mozes Horneman, secretaris
Reitdiep 53
2904RD Capelle a/d IJssel
Telefoon: 0104588247
mobiel: 0653268949
e-mail: 320-vereniging@hetnet.nl

Jeen Murk penningmeester
Mendeldreef 157
2163KE Lisse
e-mail: jgmurk@gmail.com

Roel Bonder, ledenadministratie
tel: 0713010979
e-mail: 320vereniging leden@gmail.com

Prudent Staal, redactie nieuwsbrief
Frans Halslaan 45
2343EA Oegstgeest
mobiel: 0614401283
e-mail: prudentstaal@hotmail.com

Verzending:

Adrie Havermans

Foto voorpagina;

Fokker T.VIII w in Engelse kleurenschema. Nog duidelijk zijn de oranje driehoeken zichtbaar. Foto BMH

Lidmaatschap:

Leden zijn zij die affiniteit hebben met het doel van de vereniging en zich als lid bij de vereniging hebben aangemeld en door het bestuur als zodanig tot de vereniging zijn toegelaten.

Mededeling voor het afzeggen van de "papieren" Nieuwsbrief!

De portokosten om de 320 nieuwsbrief bij u op de mat te laten vallen, stijgen de pan uit. Graag zouden wij dan ook zoveel mogelijk de nieuwsbrief digitaal willen versturen. U krijgt per e-mail een link zodat u de nieuwsbrief via de website van de 320 vereniging kunt lezen. Voordeel is dat de Nieuwsbrief in kleur is.

Mocht u de "kas" van de vereniging mede willen ondersteunen stuur dan een mail naar;

320vereniging leden@gmail.com

Wij zorgen dan dat u de nieuwsbrief digitaal kunt ontvangen.

Contributie:

De contributie bedraagt € 15,00 per jaar. Betaling per ING bank

IBAN: NL29INGB0005480774

BIC: INGBNL2A

t.n.v. : 320-Vereniging,

In het buitenland wonende leden wordt verzocht hun contributie te betalen via een Nederlandse giro of bank. Anders betaling CASH, zeker geen bankcheques daar bij het innen € 7,00 aan kosten in rekening worden gebracht. Indien u toch op deze wijze betaalt, minimaal € 22,00 overmaken!

Our members abroad are kindly requested to pay the contribution (€ 15,00) via a bank account in the Netherlands. If impossible, please send CASH (foreign currency accepted reluctantly, as high costs are involved). Send NO bank cheque, money order, etc. as high costs (€ 7,00) for cashing leave only a very small amount to the Association.

Maak gebruik van de mogelijkheid om uw contributie, door middel van een incasso machtiging, automatisch te laten innen. Inlichtingen bij de penningmeester.

Nieuwe leden die meteen een incassomachtiging aan de penningmeester verstrekken zijn vrijgesteld van de betaling van 5,00 inschrijfgeld. Machtigingsformulier kunt U per e-mail aanvragen bij de penningmeester of de leden administrateur.

BESTUURS- EN REDACTIE MEDEDELINGEN

Voor inleveren van stukken graag naar

prudentstaal@hotmail.com

Het copy is op. Alles is welkom, foto's reisverslagen en anekdotes.

Na de vorige nieuwsbrief heb ik een waardevolle artikelen mogen ontvangen, waarvoor dank.

Help mij de winter door met vulling.

Algemene agenda

- 2 Jan Dakota 079 herdenking in Roermond
- 10 Juni Nationaal Indië Monument Herdenking Goa 1959
- 1 juli Verjaardag van de KLU met herdenking bij het monument 'Voor de gevallen kameraden' op voormalig vliegbasis Soesterberg.
- 12 Aug Merauke herdenking, Bij het Indië monument bij de waterpartij in het Westbroekpark
- 15 Aug Herdenking Indië monument in het Westbroekpark te Den Haag
- 2 sept Eerste zaterdag Sept Nationaal Indiëmonument herdenking in Roermond
- 10 Sept Abadan herdenking begraafplaats Katwijk, 12.45
- 10 Dec Gevallenen Korps Mariniers; Oostplein Rotterdam
- 17 Dec Herdenking bemanningsleden van de P302, ongeval in de Patipi baai, 12.45

"Wij worden geleid door een vrije geest"

Beste MLD-er,

Voor u ligt wederom een nieuwe nieuwsbrief, het is de eerste van dit nieuwe vereniging jaar. We gaan dit jaar, onvoorziene omstandigheden daar gelaten, nog 3 nieuwsbrieven aan u versturen. In de nieuwsbrief die u nu heeft ontvangen, leest u de aankondiging van de ALV 2025 en de daaraan gekoppelde "Low Level". Als u de financiële cijfers van de vereniging doorneemt ziet u dat het versturen per post van de nieuwsbrief, een grote kostenpost is. Het bestuur wil dan ook aan de algemene ledenvergadering voorleggen om per 1 januari 2026 de nieuwsbrief alleen via de mail aan de leden te versturen. Een klein aantal leden van onze vereniging heeft geen mailadres, of heeft dit nog niet aan het secretariaat doorgegeven. Twijfelt u, u kunt het doorgeven aan ons, het adres is: 320-vereniging@hetnet.nl Leden die geen mailadres ter beschikking hebben kunnen dat per brief aan de secretaris doorgeven, u vindt zijn adres vooraan in deze nieuwsbrief. Wij gaan dan verzorgen dat u alsnog een hard copy van de nieuwsbrief ontvangt. Graag tot op de ALV op woensdag 2 april.

Met vriendelijke groet,

Henk van de Beek

Inhoud van dit nummer

Redactie mededelingen + Agenda	3
Algemene leden vergadering	4
Bezoek aan de SKHV Gilze Rijen	9
Heije Schaper	10
Oranjefeesten Katwijk aan den Rijn + reünie	19

Agenda 320 Vereniging

- 2025
- 02 april ALV*
- 04 mei herdenking op de Grebbeberg
- 20 mei 320 uitje Bezoek aan SKHV Gilze Rijen
- 23 oct Low level*

2026

- 07 jan Nieuwjaarsreceptie*

*** Bijeenkomsten (*) van 320 Vereniging worden gehouden in de kantine van F.C. Rijnvogels. Sportpark de Kooltuin. 1e Mientlaan, 2223LG Katwijk en starten vanaf 19.30 uur.**

Via de doorgaande weg rijdt U naar Valkenburg. Bij de kapel slaat U de weg naar het vliegveld in (richting "Soldaat van Oranje" de musical) . Na ongeveer 250 meter is links een groot parkeerterrein met voldoende ruimte. Aan dat parkeerterrein ligt het clubhuis van FC Rijnvogels, waar de bijeenkomsten worden gehouden.

320 - Vereniging

Vereniging van leden en oud-leden van squadron 320, Marineluchtvaartdienst

Algemene ledenvergadering 320-Vereniging, Marine Luchtvaartdienst

Woensdag 2 april 2025 om 20:00 uur

FC Rijnvogels

Sportpark De Kooltuin

1° Mientweg 1

2223 LG Katwijk

Agenda

1. Opening
2. Mededelingen en Ingekomen stukken
3. Notulen 45e Algemene Ledenvergadering 2024
4. Financiën
 - Financieel verslag 2024
 - Bevindingen Kascommissie
 - Verkiezing Kascommissie
 - Begroting 2025
5. Reünie 2024 van zaterdag 22 juni 2024 op Bronbeek in de Kumpulan
6. Activiteiten 2025/2026
 - 4 mei herdenking op de Grebbeberg
 - 20 mei bezoek aan Gilze Rijen aan o.a. de B25 Mitchell
 - Low level woensdag 22 oktober 2025
 - Nieuwjaarsreceptie woensdag 7 januari 2026
8. Rondvraag
9. Sluiting

Zaal open vanaf 19:30 uur

320 - Vereniging

Vereniging van leden en oud-leden van squadron 320, Marineluchvaartdienst

Notulen van de 45e algemene ledenvergadering van de 320-vereniging Marineluchvaartdienst, gehouden op 24 april 2024 bij F.C. Rijnvogels, Sportpark de Kooltuin, 1^e Mientweg 1, 2223LG Katwijk.

Opening.

De voorzitter opent om 20:02 uur de vergadering en heet een ieder welkom.

Mededelingen en Ingekomen stukken.

De voorzitter memoreert de in het afgelopen verenigingsjaar aan de vereniging ontvallen leden:

De heren H. de Leeuw, T. van der Tuuk, E. van der Worm, J.H. Poortemans, P.J. de Groot, E.A.G.E. van der Pool, M. Pouwe, J.N. Rooijackers, A.L.A. Hissink.

De voorzitter verzoekt de vergadering, staande, enige ogenblikken stilte in acht te nemen om de overledenen te gedenken.

Berichten van verhindering, waarvan vele vergezeld gingen met groeten en de wens voor een goede vergadering, zijn door het bestuur ontvangen van de volgende leden: Fred Banda, Dirk Schoordijk, Hans Kesteloo, Gerrit van Dijk, Jacques van Drongelen, Rob van Poecke, Egbert de Muinck Keizer, Arjo van der Padt, Willem de Smit, Rex Naumann, Ben Zonneveld, Rob van Zeist, Theo Jansen, André van Duijvenvoorde, Theo Gijtenbeek, Dick van der Ham, Marc de Jong, Albert Vuil, Addy Mickers, Marcel Langeveld, Peter van Hees, Leo Mol en Arend Tibben.

De voorzitter geeft Peter Sebel het woord.

Peter is sinds kort met FLO. Momenteel is hij een MLD-detachement aan het samenstellen voor veteranendag.

Peter wordt lid van de 320-vereniging Marineluchvaartdienst.

Tevens wordt hij bestuurslid bij de MiLu waar hij zowel de TraKa als de 320-vereniging zal vertegenwoordigen.

Peter coördineert de herdenking MLD in september, beginnend in september 2025.

Ook is hij coördinator veteranen en postactieven MLD en wil zien dat postactieven wat meer betrokken kunnen worden bij evenementen.

Bij vragen kan men een e-mail sturen aan coor.vet.post@ziggo.nl

Notulen 44e algemene ledenvergadering.

De notulen worden ongewijzigd aangenomen, met dank aan de opsteller.

Verslag financieel 2023.

De penningmeester licht het verslag toe zoals vermeld in de nieuwsbrief.

Erik Kopp vraagt waarom het bestuur niet gelijk overgaat op een digitale nieuwsbrief. De voorzitter antwoordt dat dit een geleidelijk proces is. De oproep is gedaan in de nieuwsbrief en daar is al response op gekomen. Tevens hebben niet alle leden een e-mailadres en zijn er die het gewoon op papier willen ontvangen. Overstappen op digitaal is vrijwillig.

Bevindingen van de Kascommissie.

De kascommissie voor het boekjaar 2023, door de algemene ledenvergadering van voorjaar 2023 samengesteld uit de leden W.B.P. van de Rijke en J. Dorrestijn, heeft 13 maart 2024 ten huize van de penningmeester een onderzoek ingesteld naar de financiële. Hierbij is gebleken dat:

- de giro- en banktegoeden overeenstemmen met de per afsluitdatum bijgewerkte boekhouding;
- de jaarrekening, zoals opgesteld door de penningmeester, een juist beeld geeft van de resultaten van het onderzochte jaar;
- de balans is opgesteld in overeenstemming met de waarden uit de administratie.

Daarom wordt deze algemene ledenvergadering aanbevolen de door de penningmeester aangeboden jaarstukken te aanvaarden en het bestuur décharge te verlenen ten aanzien van het in het boekjaar van 2023 gevoerde beheer, onder dankzegging voor de wijze waarop dit heeft plaatsgevonden.

De vergadering stemt met applaus hiermee in.

De voorzitter bedankt de commissie voor hun werk.

De heer Van de Rijke heeft aangegeven dat hij niet meer beschikbaar is voor de kascommissie. Op verzoek van het bestuur wordt de heer Dorrestijn bereid gevonden om de kascommissie nog een jaar te willen bemannen. Daarnaast is de heer Marcel Blankensteijn bereid gevonden om in de kascommissie plaats te nemen. De voorzitter stelt de vergadering voor om de heren Blankensteijn en Dorrestijn te benoemen voor de kascommissie.

De vergadering stemt hiermee in. jaarstukken van dBegroting 2024.

De penningmeester vraagt de vergadering met vragen te komen t.a.v. de begroting.

De vergadering heeft verder geen vragen of opmerkingen en stemt in met de begroting voor 2024.

Reünie zaterdag 22 juni 2024 in de Kumpulan op Bronbeek.

De aanmelding valt enigszins tegen. Een kleine 100 hebben zich gemeld waarvan een flink deel geen lid zijn. Het bestuur beraadt zich hoe e.e.a. nog kan worden gecommuniceerd.

Bestuursmutaties.

De heren Prudent Staal en Roel Bonder zijn aftredend en opnieuw verkiesbaar.

De vergadering stemt in met applaus.

Activiteiten 2024/2025.

Voor de 4 mei herdenking op de Grebbeberg kan men zich nog aanmelden bij de voorzitter.

Op 22 juni a.s.

De low level op 23 oktober 2024

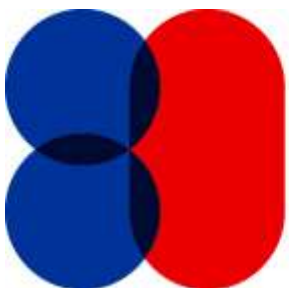
De nieuwjaarsreceptie is op 8 januari 2025.

Rondvraag

Door de vergadering wordt hiervan geen gebruik gemaakt.

Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter, onder dankzegging voor een ieders aanwezigheid en bijdrage, om 20:22 uur de vergadering.

 **80 jaar
vrijheid**

Exploitatieoverzicht 320-vereniging 2024							
Kosten	Begroting	Rekening	Begroting	Opbrengsten	Begroting	Rekening	Begroting
	2024	2024	2025		2024	2024	2025
Algemene kosten				Contributies	3.810,00	4.095,00	3.975,00
Webhosting	400,00	119,90	140,00	Schenking		40,00	
Bankkosten	350,00	405,96	425,00	Reunie overschot		1.458,13	
Bestuurskosten	500,00	244,19	500,00				
Evenementen	375,00	0,00	375,00				
LowLevels	1.150,00	1.279,80	1.300,00				
Nieuwsbrief	3.100,00	2.408,97	3.100,00				
Representatiekosten	400,00	400,45	400,00				
Uitgaven	6.275,00	4.859,27	6.240,00				
Inkomsten	3.810,00	5.593,13	3.975,00				
Resultaat	-2.465,00	733,86	-2.265,00		3.810,00	5.593,13	3.975,00

Balans 320-Vereniging 31 december 2024							
Activa				Passiva			
	2024	2023	2022		2024	2023	2022
Nog te ontvangen bedragen	0	0	53	Kapitaal	9.156,90	11.069,72	12.424,58
				Vooruit betaalde contributies	270	150	105,00
Liquide middelen				MVKV reunie	3.605,52	3.605,52	3.605,52
ING-rekening per 31-12	13.772,28	13.038,42	14.727,24				
				Resultaat	733,86	-1.912,82	-1.354,86
Totaal	13.772,28	13.038,42	14.780,24		13.772,28	13.038,42	14.780,24

Financieel overzicht 2024

Kascommissie: Jan Dorrestijn, Marcel Blankensteijn
Verslag financieel 2024.

1. Aantal leden:

- a. De administratie ging bij start van 2024 uit van 252 leden.
- b. Per balanssluiting bedroeg het aantal betalende leden: 265.
- c. Een aantal leden werd in het verleden vrijgesteld van contributie of gekozen tot erelid. Dit betrof per sluiting van de balans in totaal 6.
- d. Vier instanties ontvangen de nieuwsbrief zonder dat daar contributie voor hoeft te worden betaald. Dat is onder andere het Veteraneninstituut.
- e. Samengevat had de vereniging bij sluiting van de balans 265 betalende leden, 6 niet betalende leden en 4 instanties. Dat brengt het totaal op 275 leden en instanties. Het aantal nieuwsbrieven is daarop afgestemd.

2. Resultaat 2024:

De vereniging had in 2024 een kasoverschot van €733,86. Daarbij moet er wel rekening gehouden worden dat de drukkosten van de Nieuwsbrieven van september en december pas in januari tot betaling kwamen.

3. Contributie 2026:

De contributie voor 2026 blijft gelijk en bedraagt €15.

Toelichting exploitatieoverzicht: Begroting en Uitgaven 2024

Webhosting:

De webhosting kosten voor de 320 verenigingssite waren in 2024 €119,90.

Bankkosten:

De bankkosten stijgen jaarlijks en bedroegen in 2024 €405,96. Op zakelijke rekeningen wordt voor iedere handeling een bedrag in rekening gebracht van €0,13 naast vaste bankkosten. Per incasso batch wordt €8,00 in rekening gebracht plus €0,135 per in cassant.

Bestuurskosten:

De bestuurskosten vielen dit jaar wat lager uit omdat het bestuur etentje doorgeschoven is naar 2025.

Contributie:

De contributie voor 2024 bedroeg €15,00 euro.

Bijeenkomsten Rijnvogels:

De kosten van de bijeenkomsten bij de Rijnvogels stijgen ook. Dit wordt veroorzaakt door de hogere opkomst van leden die elkaar willen ontmoeten.

Nieuwsbrief:

De uitgaven zijn lager dan begroot omdat een rekening voor het drukken van de nieuwsbrieven van september en december van € 909.92 pas in 2025 tot betaling kwam. De druk en verzendkosten zijn behoorlijk gestegen. Het verzenden zit vast aan een minimaal aantal van 250 stuks. Als we minder verzenden wordt het verschil alsnog in rekening gebracht en daarom hebben we toch nog iedereen de Nieuwsbrief toegezonden.

Representatie:

De representatie kosten kwamen overeen met de begroting en gaan over o.a. bloemstukken bij herdenkingen en overlijden.

Schenken:

Jaarlijks krijgen we schenkingen van enkele leden. Dit jaar was dat €40,00.

Valkenburg reünie:

In 2024 is er weer een grote Valkenburg reünie gehouden in Bronbeek. De vereniging krijgt van defensie een subsidie voor alle rechthebbende leden van de 320 vereniging waardoor rechthebbenden een lager tarief moesten betalen. Daarnaast stond de reünie ook open voor niet leden, deze deelnemers moesten de werkelijke kosten aan de Kumpulan betalen. Omdat niet alle rechthebbende leden deelnamen aan de reünie is er een overschot van €1458,13 ontstaan.

Het resultaat is dat we in 2024 een positief resultaat van €733,86 hadden.

Begroting 2025

Webhosting:

De verwachting is dat de Webhosting kosten voor 2025 licht zullen stijgen.

Bankkosten:

De verwachting is dat de bankkosten gelijk zullen blijven omdat de problemen die er in 2024 waren met de incasso verholpen zijn waardoor het aantal transacties minder zal zijn.

Bestuurskosten:

De bestuurskosten zullen in 2025 iets hoger uitvallen dan in 2024 omdat kosten van 2024 doorgeschoven zijn naar 2025.

Contributie:

De contributie voor 2025 blijft gelijk aan de contributie van 2024. Wel zien we jaarlijks dat de contributie van een zeer klein aantal leden niet te innen is. Daar staat tegenover dat er aanwas van nieuwe leden is.

Bijeenkomsten Rijnvogels:

De kosten voor de bijeenkomsten bij Rijnvogels zullen in 2025 stijgen door de grotere opkomsten.

Nieuwsbrief:

De porto en drukkosten gaan in 2025 gestaag stijgen. We zijn bezig om hier meer grip op te krijgen, o.a. door de Nieuwsbrieven digitaal toe te zenden en mogelijk er minder te laten drukken. Onder het tarief van minimaal 250 stuks verzenden komen we nog niet uit, ook al verzenden we er veel minder. Als we 165 stuks tegen het reguliere tarief verzenden zijn we veel meer kwijt.

Representatie:

De verwachting is dat de representatiekosten ongeveer gelijk zullen blijven.

De schenkingen gaan in 2025 afnemen omdat we stoppen met de administratie kosten voor nieuwe leden die niet per incasso betalen.

In 2025 is er geen Valkenburg reünie.

Heeft u de contributie voor 2025 al betaald? De incasso heeft dit jaar op 11 februari gedraaid.

Als u geen machtiging heeft afgegeven kunt u deze jaarlijks inplannen in uw bank app, dan wordt het niet vergeten. Voor de penningmeester is dit handiger dan de machtiging, omdat de boeking dan automatisch verwerkt wordt in de administratie.

BEZOEK VliegBASIS Gilze RIJEN

Afgelopen jaar hebben wij als Vereniging een zeer geslaagde reünie gehad. Het bestuur is bezig, op veler verzoek, om volgend jaar weer een reünie te organiseren. Wat datum betreft richten wij ons op medio 2026.

Dit verenigingsjaar dus geen reünie maar willen we als vereniging wel een bezoek brengen aan vliegbasis Gilze Rijen.

De datum van dit bezoek is vastgesteld op **dinsdag 20 mei 2025**.

Het voorlopige programma bevat de volgende onderdelen:

De ontvangst is 11:00 uur bij de Historische vliegtuigen op vliegbasis Gilze Rijen.

We hopen een toespraak te krijgen van de Groepsoudste Marineluchtvaartdienst KTZ M.J.W. van Mourik.

Er zal een rondleiding zijn bij de historische vliegtuigen, een bezoek aan de traditiekamer en een bezoek aan de B-25 Mitchell.

Tussentijds is er een lunch in het restaurant van Paresto, deze is voor eigen rekening en zal afhankelijk van uw keuze rond de € 5 per persoon zijn.

Het is geen probleem om u te laten vergezellen door een partner, cq vriend of vriendin. Middels de faciliteiten regeling draagt de Koninklijke Marine een deel van de kosten bij aan dit bezoek. De kosten per persoon komen door deze bijdrage dan uit op €6,50 per persoon.

U kunt zich aanmelden door €6,50 per persoon over te maken op IBANnr.: NL29 INGB 0005480774 t.n.v. 320-vereniging MLD o.v.v. Gilze Rijen.

Omdat het hier gaat om een defensie locatie zijn de volgende gegevens per persoon verplicht om toegang te krijgen tot deze defensie locatie. U dient de volgende gegevens te sturen aan 320-vereniging@hetnet.nl:

Achternaam :

Voornaam :

Geboortedatum :

Geboorteplaats :

Indien u niet de beschikking heeft over een emailadres , dan stuurt u deze gegevens per post naar:

Secretariaat vereniging 320sq MLD

Reitdiep 53

2904 RD Capelle aan den IJssel

Op 7 mei sluit de inschrijving.

1930

HEIJE SCHAPER RMWO

van varen, vliegen en vechten tot Kabinet en Koninklijk Huis

Heije Schaper

Een bijzondere loopbaan met veel water en veel lucht, vanaf Friese menen, via de Holland Amerika Lijn op de Atlantische Oceaan, de onderzeedienst, marineluchtvaartdienst (MLD), patrouilleren en vlieginstructie geven in Indië. Vanuit Engeland krijgshandelingen, drie jaar gevangen in een Duits gevangenenkamp, aanwezig en actief bij de fameuze 'The Great Escape' in 1944, kreeg hoge onderscheidingen voor zijn deelname aan de strijd, onder andere ridder 4^e klasse der Militaire Willems-Orde. Werd na de oorlog de eerste Vlagofficier MLD, schout-bij-nacht vlieger. Op verzoek stapt hij in 1953 over naar de pas zelfstandig geworden Koninklijke Luchtmacht. Wordt Bevelhebber, luitenant-generaal vlieger, Voorzitter van de gecombineerde chefs van staven, staatssecretaris van Defensie (KLu) in de kabinetten Cals en Zijlstra. Adjutant van H.M. de Koningin. Chef Militaire Huis. En meer.

Een exceptionele lijst van taken, functies en merites.

En dat met louter hbs-b, kweekschool voor de Zeevaart, vlieger- en waarnemeropleiding!

Heije Schaper wordt op 8 september 1906 geboren in Joure (Frl.). Hij is een zoon van Johan Schaper en Wietske van der Zee. Zijn vader heeft een café aan 't Syl in Joure. Heije gaat naar de 5-jarige hbs-b in Heerenveen. Na zijn eindexamen wil hij naar de officiersopleiding op het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) in Den Helder. Net als zijn vier jaar oudere broer Teartse, die heeft hetzelfde gedaan en heeft vast Heije geïnspireerd. Jongere broer Hielke gaat later ook naar zee.

HET GEZIN SCHAPER

De vraag steekt de kop op hoe een gezin uit Joure zo'n binding met de zee heeft gekregen. Over vader Johan (geboren in Koudum in 1867)) schrijven de Jouster Courant en Spanvis eens dat hij een periode van zijn leven bij de Marine heeft gezeten, dat hij daar sergeant-onderofficier is geweest en veel heeft gereisd. Om (ook in die tijd) bij de Marine sergeant te kunnen worden, moet je daar toch wel een fors aantal jaren doorgebracht hebben, eerst als matroos dan als korporaal en daarna in aanmerking komen voor sergeant. Hij bracht daarmee wel de Marine en de maritieme Wereld in het gezin, door afwezigheid, door verhalen van schepen, lange, verre reizen en tropische oorden.

Een oom van moeder Wietske was Eeltje 'Eeltsjebaes' van der Zee, die beroemd werd als scheepsbouwer van fraaie ronde Friese jachten. Volop varen, schepen en zee in het gezin Schaper.

Hun kinderen:

TEARTSE SCHAPER

Teartse (5 april 1902) meldt zich in 1921 bij de Marine als adspirant-administrateur, wordt in 1923 benoemd tot officier van administratie der 3^e klasse en in 1925 tot idem der 2^e klasse. Zoals de naam aangeeft is zijn dienstvak niet primair combattant, maar verzorgt deze de administratieve dienst wat we vandaag de logistieke zaken noemen, voeding, geld, (scheeps-)middelen, brandstof, munitie, bestellingen, bevoorrading, beheer en veel meer. Hij maakt ook twee termen in Indië en bekwaamt zich in 1931 aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam in de rechtswetenschappen en wordt daarna geplaatst bij de griffie van het Hoog Militair Gerechtshof in Den Haag. In 1938 is hij met gezin weer gerepatrieerd uit Indië en wordt op diverse schepen en inrichtingen geplaatst. Op 12 juli 1940 wordt hij eervol uit de Zeedienst ontslagen 'wegens opheffing van zijne betrekking onder toezegging van wachtgeld', maar moet daarna toch nog een aantal administratieve klussen opknappen. Hij heeft zijn erewoord aan de Duitsers gegeven dat hij zich zal onthouden van enigerlei acties tegen hen en mag naar huis. Op 15 mei 1942 moet hij zich melden bij de Duitse bezetters. Samen met nog circa 2.000 andere voormalige Nederlandse officieren trapt hij in de val: ze mogen 's middags niet meer naar huis terug, maar worden opgepakt en per trein naar Neurenberg-Langwasser, het Oflag XIII A en B afgevoerd, waar deze foto is gemaakt. Velen gaan later door naar het krijgsgevangenenkamp Stalag 371 in Stanislaw, dat ligt nu in Oekraïne en heet Ivano-Frankivsk. Na de oorlog treedt hij weer in dienst van de Marine. In 1949 wordt hij benoemd tot kapitein-luitenant ter zee van administratie. Hij overlijdt in 1982, oud 80 jaar.

HENDRIKA FOK SCHAPER,

De enige dochter, roepnaam Riek of Rika, is geboren op 1 juli 1904 te Joure. Ze trouwt in 1928 met Hermanus (Herman) Jongbloed (1905), ook uit Joure. Ze krijgen twee dochters, Wietske en Anke.

Herman wordt in 1942 in Soekaboemi op Java door een Japanner in koelen bloede vermoord als hij zich tegen hem verweert om zijn vrouw te beschermen. Riek overlijdt op 18 juli 1945 in Kamp Tjideng aan ziekte en uitputting, vier weken voor het einde van de oorlog. De meisjes zijn dan wees.

HIELKE EN JAN SIETZE SCHAPER

Van Hielke (1907) weten we dat hij ook naar zee ging, als machinist. In augustus 1940 had Heije een paar dagen verlof in Engeland en zocht hij Hielke op in Newcastle. De broers maakten samen een foto en stuurden die naar de familie. Later in de oorlog loopt hij ook in New York en Curaçao binnen. Hij trouwde in 1945 met Tjettje van der Veen, oud 37 jaar, wonende te Joure. Hij is in zijn trouwakte 'machinist ter koopvaardij' en is 89 jaar geworden.

Over Jan Sietze (1911). Heije ontving via Hielke in 1941 een brief van hem, hij verblijft dan 'nog steeds' in Haarlem. Heije merkt nog op 'dat hij geen schrijver is'.

Hij trouwde op 24 maart 1943 in Renkum met Elisabeth Cornelia Rosina Wijbenga, 28 jaar, verpleegster.

Hij was getuige bij het huwelijk van Hielke met Tjettje op 25 september 1945, in de trouwakte staat dat Jan Sietze 'waterbouwkundig opzichter is en wonende te Haarlem, oud 34 jaar, broer van de bruidegom'.

Op 14 mei 1976 werd hij benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau, hij is dan 65 jaar oud, hoofd-ingenieur-A bij de dienst van gemeentewerken te Emmen en gaat met pensioen.

Hij overleed op 2 januari 1987 in Emmen, 76 jaar oud.

HEIJE'S SPORTLEVEN

Het hele leven van Heije Schaper, op allerhande plaatsen in de wereld, is doorspekt met sport en sportieve prestaties, veelal in persoonlijke takken, maar weinig in teamsporten, behalve zeilen. Korthedshalve zetten we een aantal van zijn activiteiten bij elkaar op een rij.

KAATSEN

De eerste keer dat we Heije in de krant zien is in 1920, hij is dan 14 jaar oud. In de Jouster Courant staan de uitslagen vermeld van de 'jongenskaatspartij vanwege de kaatsclub Joure e.o.'. Van de 40 deelnemers wint Heije met Age IJsselmuiden, ook uit Joure, en Imke Wagenmakers uit Lemmer de derde prijs ter grootte van fl 3,-.

VIJFKAMP

In 1930 is hij succesvol bij de militaire vijfkamp, hij wint de bronzen medaille, ingesteld door het Nederlands Olympisch Comité (N.O.C.). In die tijd bestond dit uit hardlopen, zwemmen, schieten, hindernisbaan en handgranaatwerpen.

Van 11 tot 13 juli 1932 organiseert het N.O.C. de vijfkamp voor officieren en onderofficieren in Amersfoort. De Marine doet mee met twee officieren en zes onderofficieren. De officier-vlieger H. Schaper en de sergeant-konstabel D.J. Matze kregen gezamenlijk 'als no. 1 persoonlijk prijzen'. Luitenant ter zee jhr. A. van Geen is hem in dit jaar (1932) individueel bij de officieren de baas. Voor Schaper een extra stimulans om nog harder te trainen, het jaar erna wist hij Van Geen weer voor te blijven.

SCHERMEN IN INDIE

In het kader van het 'wapenfeest' houdt de Koninklijke Nederlandsch-Indische officiersschermbond in 1936 een eigen toernooi. Schaper doet mee voor de afdeling Soerabaja en wint de derde prijs: een mooie sigarettendoos.

Op 16 februari 1937 organiseert deze schermbond hetzelfde wapenfeest in Bandoeng. Schaper doet mee op floret en wint de eerste prijs in klasse 1B. Ook in 1938 in Malang wint hij op floret in de klasse 1B. de eerste prijs.

ZEILEN

Schaper zeilt mee in de Kaagweek in 1939. Hij zeilt in de star-klasse maar eindigt in de achterhoede. Een maand later in de Hollandweek in de internationale star-klasse wordt hij vierde.

SCHAATSEN

En dan als parel op zijn sportieve lijst: in 1940 reed hij de Elfstedentocht. Het was de zesde keer dat de Tocht der Tochten volgens het reglement werd verreden. Er startten 688 wedstrijddrijders en 2716 toerrijders. In de middag werd het door noodweer en zware sneeuwval buitengewoon moeilijk en zwaar om door te schaatsen. Van de toerrijders bereikten maar 27 de finish op de Bonkevaart. Volgens enige kranten (later) was Schaper daar een van, we hebben geen bewijs gevonden, dat zou een ongelooflijke prestatie geweest zijn, meedoen was al een topuitdaging. Het was een van de zwaarste tochten uit de geschiedenis.

DE CARRIERE VAN HEIJE SCHAPER

1925 - 1929

Heije wordt in maart 1925 opgeroepen voor de keuring voor de militaire dienstplicht, hij is van de lichte 1926. Hij wordt niet meteen goedgekeurd, maar tijdelijk ongeschikt verklaard. Reden: hij was te klein bevonden, 10 centimeter onder de minimumlengte. Na zijn hbs-b examen probeert hij om adelborst voor de zeedienst te worden, de studie voor officier aan het Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM) in Den Helder. Hij wordt wederom te klein bevonden en afgewezen. Dan kiest hij een andere weg naar zee. Hij gaat naar de Kweekschool voor de Zeevaart, later de Hogere Zeevaartschool, in Amsterdam met een internaat en studeert daar voor stuurman. In 1929 haalt hij zijn theoretische examen. Vervolgens gaat hij varen als leerling-stuurman en derde stuurman bij de Holland-Amerika Lijn (H.A.L.) en vaart met emigranten van Rotterdam naar de Nieuwe Wereld en terug. In 1929 vindt de beurskrach op Wall Street plaats en krijgt de H.A.L. minder aanbod om mensen te vervoeren. Er moet bezuinigd worden. Schaper ziet zijn kans schoon en kan met de fiat (en behoud van zijn baan) van de H.A.L. nu zijn dienstplicht bij de Marine vervullen. Hij gaat opnieuw naar de keuring en zie: hij is sinds de vorige keuring aanzienlijk gegroeid, wordt goedgekeurd en aangenomen.

NB. Op de foto's vanaf deze tijd is zijn nieuwe lengte duidelijk te zien. (*Hij geldt vanaf nu voor de rest van zijn leven als een 'lange, magere beminnelijke man'.*)

1930

Hij meldt zich op 1 april 1930 bij de onderzeedienstkazerne Willemsoord (Den Helder) en wordt benoemd tot luitenant ter zee der 3^e klasse der Koninklijke Marine Reserve, KMR. Op 3 april begint zijn marine-introductie, hij neemt deel aan een oefening voor vier maanden, enerzijds om de Marine te tonen dat hij uit het goede hout is gesneden en anderszins voor hem zelf, om te zien of de Marine een passende werkplek voor hem zal zijn.

Op 25 juli is hij weer terug en stelt vast dat hij niet verder onder water wil. Zijn blik gaat nu omhoog, hij meldt zich aan voor de marineluchtvaartdienst (MLD). Hij wordt vliegmedisch goedgekeurd en aangenomen en gaat naar De Kooy voor een proeve van geschiktheid voor het dienstvak officier-vlieger.

1931

Hij benut dit jaar voor zijn vliegopleiding op De Kooy, zijn eerste, het F.A.I.-brevet haalt hij op 18 mei en daarna gaat hij zich verder bekwamen in theorie en praktijkkennis voor het (grote) marinevliegbrevet en waarnemerbrevet (o.a. navigatie en bewapening). Tot nu toe zijn alle lessen en oefeningen uitgevoerd op 'landvliegtuigen'. Aangezien het grootste deel van de MLD-activiteiten in Indië op watervliegtuigen plaatsvindt, is dat de volgende stap in het nieuwe jaar. Het watervliegekamp ligt aan de zuidkant van Texel, het heet De Mok.

Hij wordt op 5 december benoemd tot officier-vlieger der 3^e klasse en neemt gelijktijdig afscheid van zijn dienstplicht-rang van luitenant ter zee der 3e klasse KMR. Als officier-vlieger hoef je alleen maar te vliegen, niet zoals de (KIM) zeeofficier ook te varen op de vloot (behalve op schepen met een boordvliegtuig). Het nadeel is wel dat je in dit dienstvak maar beperkte carrièremogelijkheden en uitloop hebt. Zijn contract bevat de volgende clausule: 'Benoemd voor vast met een dienstverband van acht jaren, de eerste zes jaren in werkelijke dienst en de overige jaren op non-activiteit, op een aanvangsbezoldiging van fl. 2.000, - per jaar voor plaatsing aan de wal'. Als je aan boord woont, krijg je minder.

Op 19 december om half drie vindt op De Kooy een korte plechtigheid plaats. Heije moet opnieuw de eed afleggen. De commandant van het kamp, kapitein ter zee J.P. Remijnse beëdigt vijf jonge officieren-vlieger der 3^e klasse, te weten Wissel, Schaper, Elias, Holtz en Breedveld.

Genoemde Jhr. Pieter Jacob Elias, met pensioen gegaan als kapitein ter zee vlieger, zal langdurig een naaste vriend van Schaper zijn, ze trekken een aantal jaren samen intensief op, in Nederland, Indië en in oorlogsjaren in Engeland. Hij heeft het boek 'Dan liever de lucht in' (uitgeverij P.N. van Kampen en Zoon N.V., Amsterdam 1963) geschreven en toont zich daarin een onderhoudende schrijver. Zonder Schaper veel te noemen, geeft het een mooi en goed beeld van een marinevlieger als Schaper in deze periode.

1932

Als De Mok na de winterstop weer opengaat begint hij daar met de anderen zijn 'watertraining', ook deze opleiding zal hij met succes afleggen. Op 20 juni wordt het contract met de H.A.L. definitief beëindigd.

Op 13 oktober wordt hem het brevet-waarnemer der 2^e klasse toegekend en op de 18^e oktober het marinevliegbrevet. Op 27 december wordt hij bevorderd tot officier-vlieger der 2^e klasse.

Dan wordt het tijd om naar Indië te gaan.

1934

Er varen passagiersschepen af en aan tussen Nederland en Indië om inwoners, burgers, personeel, militairen, avonturiers, al dan niet met hun gezinnen, en goederen heen en weer te varen. Marinemensen gaan of met een marineschip, of met een passagierschip naar Indië. Er worden in 1933 zeeofficieren gezocht voor de overtocht van de nieuwe onderzeeboten (beter: duikboten) K XIV en K XV. Die zijn recent van de scheepswerf gekomen, moeten getest worden en daarna overgevaren naar Soerabaja in Indië.

De K XIV en de K XV waren een nieuw, Nederlands ontwerp en gebouwd bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij (RDM). Beiden waren identiek, bijna 74 meter lang, met een waterverplaatsing van 1.045 ton (onder water) en een bemanning van 38 man.

Heije Schaper wordt geselecteerd als wachtofficier (op de brug) voor de K XIV, als 'tweede officier' belast met de navigatie. Beide boten vertrekken op 7 februari 1934. Bij hem aan boord zit nog een tweede Fries, collega officier-vlieger der 2^e klasse F. J. Wissel, zoon van een huisarts uit Sneek.

Frits Wissel zal in 1936 tijdens een vlucht boven het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea een aantal hooggelegen meren in het Carstensz-gebergte ontdekken, die naar hem de naam Wisselmeren hebben gekregen.

De reis ging volgens plan via de Atlantische Oceaan, Middellandse Zee, het Suezkanaal en de Indische Oceaan. Met havens om binnen te lopen, te douchen, de benen te strekken (passagieren) en om verse etenswaren en dergelijke in te slaan, te weten Lissabon, Palermo, Port Said, Aden, Colombo, Padang (Sumatra), Tandjong Priok en eindbestemming Soerabaja. De commandant van de K XIV luitenant ter zee der 2^e klasse O. De Booy gaf na aankomst in Tandjong Priok aan een journalist een interview en vertelde dat de reis deels onstuimig verlopen was. Na heftige zeeën in een zware storm voorbij Lissabon raakten op beide boten de duikroeren defect en moesten ze in Cádiz samen in het dok om ze te laten repareren. Dat leverde negen dagen vertraging op. Ook in de Middellandse zee was het weer niet al te best geweest. In de Rode Zee sloeg een matroos van de K XIV van de brug overboord, gelukkig kon hij snel weer heelhuids worden opgepikt. Bij aankomst in Colombo (Ceylon/Sri Lanka) lagen er drie Britse kruisers in de baai voor anker. De Engelse marinemannen waren fantastische gastheren en stelden alle douches aan boord beschikbaar voor de 'Dutchies', waarlijk een schoon geschenk.

Tijdens de overtocht bleven de duikboten veelal aan de oppervlakte, ze voeren niet veel en vaak onder water, dan konden ze sneller varen en de diesels volop met buitenlucht voeden.

NB. Pas in 1936 zal de snuivermast worden uitgevonden, vanaf dat moment konden de batterijen varend op periscoopdiepte worden opgeladen. Daarna zou men veelal gaan spreken van een onderzeeboot, in plaats van een duikboot.

Wel werden en-route paraatheidsoefeningen gedaan, met alarmsignalen, snelduiken en schieten met het kanon.

Van Tandjong Priok ging de reis door naar de eindbestemming Soerabaja. Zodra de boten afmeerden bij de onderzeedienstkasernen, stapte Heije Schaper van boord en meldde zich op het vliegveld Morokrengban, nabij Soerabaja. Tijd om weer de lucht in te gaan. En ... broer Teartse zit met gezin ook in Soerabaja, deze is met ingang van 22 december 1933 gearriveerd en zal er vier jaar blijven.

1935-1938

De vliegjaren vinden voor Schaper in redelijke rust plaats. In tegenstelling tot een paar collega's zoekt hij de lokale pers, journalisten en redacteuren, niet op. Hij maakt geen spectaculaire uitstappen. Wel is hij veel op pad om met de vliegboten te patrouilleren, visserijinspectie te doen, op zoek te gaan naar piraten, het uit de lucht in kaart brengen van obstakels en ondieptes, boordvliegoperaties en geschikte plaatsen te vinden, waar de MLD zijn watervliegtuigen zou kunnen verspreiden en verstoppen bij oorlogsomstandigheden. Daarnaast gaf hij vlieg instructie aan jonge vliegers en 'omscholers'. Hij deed gewoon rustig zijn werk en gaf pas in 1938 een eerste interview aan de lokale kranten. Reden is de komst van de eerste twee Dorniers 24 vliegboten, met nummer X1 en X2.

de MLD-Dornier 24 nummer X1

Vijf gasten mogen mee met een formatievlucht van de beide X-en. Ook een journalist van de Indische Courant, in de krant van 20 mei 1938 staat een uitgebreid en geromantiseerd artikel, Schaper wordt in het verhaal 'de bestuurder' genoemd, die onder andere vertelt over een fantastische, nieuwe uitvinding: de automatische piloot in de Dornier:

Als we den automatischen piloot hebben, kunnen wij urenlang de machine laten vliegen zonder in de stuurstoel te zitten, licht de bestuurder mij in. Dan herstelt het stuur automatisch elke onregelmatigheid in stand, hoogte en richting. Dan kun je het stuur als door een onzichtbare hand heen en weer zien bewegen. 'En dan hebben wij tijd onze rapporten bij te werken', aldus Schaper.

Op 26 oktober 1938 vindt een militair-civiele oefening in Soerabaja plaats. De hele stad moet verduisteren, alle openbare verlichting moet uitgeschakeld worden om in oorlogstijd vijandige toestellen meer moeite te geven om hun doelen te vinden. En daarnaast de luchtverdediging van de stad te oefenen, om met zoeklichten in het duister vijandelijke vliegtuigen te verlichten voor het luchtafweergeschut. De Soerabajasche Courant van een dag later beschrijft de 'luchtbeschermingsoefening', waarbij Schaper de rol speelt van vlieger van het aanvallende vliegtuig, de nieuwe Dornier 24 met nummer X-5. Om 23.00 gingen de lichten in Soerabaja weer aan. Oefening geslaagd.

Zijn term in de Oost loopt af, op 1 december biedt hij in de krant zijn meubelen te koop aan. Hijzelf is dan al met de s.s. Johan van Oldenbarnevelt uit Soerabaja vertrokken, onderweg naar Nederland Hij debarkeert op 21 december in Genua en gaat verder met de trein.

1939

Zijn verzoek om buitenlands verlof op te nemen wordt goedgekeurd, in januari reist hij naar Frankrijk (Parijs) en later naar Zwitserland. Hij wordt op 20 februari geplaatst op vliegekamp De Kooy en krijgt een 'bijbaan' als test- en invlieger op de Dornier 24 vliegboot bij de vliegtuigfabriek N.V. Aviolanda te Papendrecht. In de dagen waarop hij daar daadwerkelijk vliegt, is hij administratief niet in dienst van de Marine/MLD, maar van Aviolanda. Dat is zijn leven waarschijnlijk beter te verzekeren.

Op 1 september begint de Tweede Oorlog, Duitsland valt De Vrije Stad Danzig in het buurland Polen aan. Nederland moet zich voorbereiden, ook militair, ondanks de hoop dat de neutraliteitsstatus opnieuw gerespecteerd zal worden. Daartoe is op 28 augustus in Nederland de mobilisatie afgeroepen. Uiteindelijk brengt Nederland circa 300.000 militairen op de been om een mogelijke Duitse inval te kunnen tegenhouden.

De MLD heeft zijn voornaamste taak in Indië, in Nederland is de hoofdtak het opleiden en opwerken van vliegers, techneuten en ander personeel voor inzet in Indië. De verdediging in Nederland tegen aanvallen uit de lucht is toebedeeld aan de Luchtvaartafdeling (LVA) uit Soesterberg en detachementen. Voor de watervliegtuigen wordt een verspreidingsplan geactiveerd, om te voorkomen dat ze bij een aanval in een klap worden vernietigd. Er worden plaatsen aangewezen op het Braassemermeer, Alkmaardermeer (Akersloot), Westeinderplassen, Veere en Schellingwoude. Schaper krijgt de leiding over vliegekamp Schellingwoude.

1940

Als eis voor de bevordering tot de rang van officier-vlieger der 1^e klasse moet Schaper nog examenvakken afleggen in 'seinwezen, krijgswetenschappen, militair tuchtrecht en internationaal recht'. Als datum wordt 24 april 1940 afgesproken, maar het examen wordt uitgesteld, afgesteld, hij zal de vakken nooit meer afleggen. Het zal zijn bevordering niet dwarsbomen, die gebeurt in december 1941.

Mei 1940. Op 10 mei moeten de minister van Buitenlandse zaken Eelco van Kleffens en die van Koloniën Charles Welter naar Engeland gevlogen worden om daar bij de regering steun en toestemming vragen om Koningin Wilhelmina en de Koninklijke familie daarheen te vervoeren en een regering in ballingschap te vormen. De overtocht via Boulogne naar Londen slaagt en wordt in enkele kranten aan Schaper toegeschreven, maar dat is niet waar, marinedocumenten tonen aan dat de Fokker T.VIIIw met nummer R2 werd gevlogen door luitenant ter zee der 3^e klasse J.H.J. van Loon.

Op 14 mei krijgen alle MLD-vliegers en bemanningen opdracht om met hun watervliegtuigen naar Engeland te vertrekken. Ze vliegen zo laag mogelijk, op golftophoogte, langs de kust naar het zuiden. Het ook door de Duitsers aangevallen België wordt uit voorzorg overgeslagen, ze vliegen door naar Franse marinebases langs de Atlantische kust, via Boulogne naar een verzamelpunt nabij Cherbourg. Daar blijven ze 12 dagen en wachten tot de voorbereidingen aan Engelse kant klaar zijn.

BRIEFWISSELING

Na het overhaaste vertrek van de marinemannen is iedereen plots de contacten met Nederland in oorlog en de families kwijt. Heije Schaper begint op 21 mei in Cherbourg aan een briefwisseling met zijn zus Riek (Rika) en zwager Herman Jongbloed, die in Soekaboemi op Java wonen. Dat is wel een hele afstand en het verzenden (soms via Amerika) duurt weken. Maar het is voorlopig het enige wat hij heeft. Een aantal van die brieven uit 1940 en 1941 is bewaard gebleven in het N. Geldhof-archief. In de eerste brief schrijft hij over de begindagen van de oorlog.

Hij zat met een paar collega-vliegers in Schellingwoude, toen Schiphol werd gebombardeerd en De Kooy en De Mok in brand werden geschoten. Zij hadden zelf geen aanval gehad, bij hen waren geen Duitsers geweest. Er lagen daar nog twee splinternieuwe Fokkers T.IV bommenwerpers. Ze kregen opdracht om die naar Frankrijk te vliegen. Totaal gingen er zeven van dit type plus twaalf 'kleinere watervliegtuigen' mee.

Nu zat hij dus in Cherbourg, waar Prins Bernard ook nog op bezoek was geweest, maar die had volgens Heije 'weinig nieuws'. Halverwege deze eerste brief moeten ze plotseling op pad. De tweede helft wordt dan geschreven uit Calshot, ten zuiden van Southampton.

ENGELAND

Het heeft wat voeten in de aarde, maar na een aantal weken wordt uit deze marinegroep en andere Engelandvaarders een Nederlands vliegtuigsquadron gevormd binnen de Royal Air Force (RAF). Eerst het 320 Dutch squadron, later tijdelijk ook het 321 Dutch squadron. Ze opereren vanuit Pembroke Dock in Wales en de crews surveilleren in de westelijke wateren en Ierse zee, uitkijken naar Duitse onderzeeboten, voornamelijk met het blote oog, de immer fameuze 'eyeball mk. 1'. Na enige maanden worden de watervliegtuigen overtollig verklaard en gaat squadron 320 met Lockheed Hudsons (landvliegtuigen) vliegen vanaf RAF Leuchars, een basis ten zuiden van Dundee. Squadron 321 wordt tijdelijk opgeheven en zal later in Ceylon heropgericht worden om in de Oost belangrijk en manhaftig werk te verrichten.

Schaper heeft bij het consulaat in Londen kennis gemaakt met Laetitia (Titia) Feenstra, een 11 jaar jongere Friezin, afkomstig uit Leeuwarden.

OPERATIE WINDMILL.

Er wordt in het najaar van 1940 door de regering in ballingschap een gewaagd project opgezet. Het doel is om inlichtingenmensen met een watervliegtuig uit Nederland op te halen. Als locatie wordt het Tjeukemeer in Friesland aangewezen. Schaper meldt zich aan als vrijwilliger omdat hij de omgeving vanuit zijn jeugd goed kent. Hij vliegt met een Fokker X.VIIIw, nummer R8, met drie man crew, hij, een navigator en een boordschutter. De opdracht is om met dit toestel een nachtlanding bij maanlicht op het Tjeukemeer te maken, de opstappers aan boord te nemen en zo snel mogelijk weer te vertrekken. Het wordt een drama in drie akten. De eerste keer is het meer gevonden, maar is er grondmist, zodat er niet geland kan worden. Ze keren terug naar Engeland. De op te pikken

Schilderij van Serge Stone 'Van Hamel-groep', vier mannen en een vrouw zat in een roeiboot te wachten en gaf zich uit voor ornithologen, vogelkenners. Een dag later is er een nieuwe poging, ook dit gaat niet goed. Dan volgt er een derde poging op 15/16 oktober 1940. De landing lukt nu, maar de hele operatie is verraden en vanuit een bootje en op plaatsen op de wal wordt er met mitrailleurs op de R-8 geschoten. Schaper blijft ongeschonden, de andere twee hebben lichte verwondingen opgelopen, maar slaagt er in met zigzaggende koersen en een boel gas om weg te komen.

Later worden er 40 kogelgaten in hun toestel gevonden, een in een tank, ze komen met moeite weer in Engeland terug. De mensen die moesten worden opgehaald zijn allang opgesloten in de gevangenis van Leeuwarden. Een van hen, luitenant ter zee der 2^e klasse Lodewijk (Lodo) van Hamel wordt gefusilleerd.

In de film 'Soldaat van Oranje' wordt deze operatie getoond, met het doel om de film wat op te leuken en stoerder te maken, overdag opgenomen, omdat 's nachts filmen te duur was. Men moet wel bedenken dat Erik Hazelhoff Roelfzema dit niet in zijn boek opgeschreven heeft, hij was er immers niet bij geweest.

Schaper krijgt voor deze operatie de hoogste Nederlandse militaire onderscheiding toegekend, ridder vierde klasse in de militaire Willems-Orde, voor bewezen 'moed, beleid en trouw'. In een brief naar Riek vertelt Heije dat hij op een zondagmiddag bij de Koningin in Londen moest komen en dat hij daar, tot zijn eigen verbazing, door haar tot ridder werd geslagen.

'Prins Bernard was daarbij aanwezig, net als de minister van Defensie, de admiraal en nog wat lui. Ik heb toen nog een half uurtje met de Koningin gesproken en een kopje thee gedronken. Ze was heel aardig en zag er voor haar leeftijd zeer flink en vitaal uit ...'.

Met Prins Bernard had hij uitgebreid over beider belangstelling voor de 'aviatie' gesproken. Dat maakte het gesprek gemakkelijker. Hij kon in zijn volgende brief aan Riek en Herman niet uitweiden over de 'Operatie Windmill'. Hij schrijft de familie het volgende:

'Wat betreft mijn onmin met (gelakt, onleesbaar) kan ik jullie vertellen dat ik op een avond eens Tsjoeke Mar heb opgezocht. Ik zou bij hem een paar kennissen ophalen, maar was te laat en ben er met een hoop ruzie en moeilijkheden vandaan gekomen. Enfin, dat vertel ik jullie later nog wel eens.

NB. Het Tsjoeke Mar is de Friese benaming voor Tjeukemeer.

Ook hoorde hij in de 'Officers mess' in Londen dat hij de Engelse onderscheiding D.F.C. (Distinguished Flying Cross) uitgereikt zou krijgen. Die wordt alleen door de Engelse Koning uitgereikt. Heije schrijft: 'Dat zou ik wel leuk vinden, ik zou daarmee de eerste Nederlander zijn die hem krijgt'. Hij krijgt hem op 10 januari 1941.

Naast met zijn zuster en zwager schrijft hij ook met hun dochter Wietske, die is in 1932 geboren. Dat vinden beiden leuk. Er is ook nog een baby Anke. De briefwisseling blijft moeizaam verlopen, zowel in tijd als in censuur. Dat laatste wordt steeds strikter en er worden meer namen en plaatsen witgelakt.

HUWELIJK

Heije Schaper trouwt in april 1942 met zijn Titia (Laetitia) Feenstra in Dundee. Vriend en collega-vlieger, Jhr. Pieter J. Elias is zijn getuige, *best man*. Hun huwelijkse samenzijn duurt niet langer dan de wittebroodsweken.

NEERGESCHOTEN

Als Schaper op 29 mei (bij te mooi weer en te goed zicht) met een aantal Hudsons een aanval uitvoert op een Duits koopvaardij-schip in de buurt van Terschelling, wordt een van zijn motoren geraakt door wal-afweergeschut en moet hij zijn toestel op het water neerzetten. De vier mannen overleven deze *ditch* en worden gevangengenomen. Schaper komt terecht in het gevangenkamp Stalag Luft III, gelegen in een bos bij de plaats Sagan in Neder-Silezië, ongeveer 160 kilometers zuidoost van Berlijn, nu gelegen in Polen. Het is een kamp voor internationale militaire vliegers, hij ontmoet er onder andere luitenant-vlieger Bob (Bram) van der Stok, die figureerde in de film 'Soldaat van Oranje'. Hij was met vier anderen, waaronder Erik Hazelhoff Roelfzema, verstekeling op de Zwitserse koopvaarder St. Cergue, onder

Stalag Luft III in Sagan Heije Schaper staat in het midden, Bob Van der Stok rechts

'Oorlogsvlieger van Oranje'

de vette vloer in de machinekamer. De Duitsers in de Rotterdamse haven zijn helemaal onthutst als de bemanning, dronken, opgewonden en luidruchtig als een zootje ongeregeld van de wal komt, de aandacht van de verstekelingen afleidt en met het schip naar zee vertrekt.

Van der Stok heeft over zijn leven, zijn RAF-vliegtijd met Spitfires en over de tijd in het kamp het boek 'Oorlogsvlieger van Oranje' geschreven. In dit kamp vindt de meest beroemde kampontsnapping uit de Tweede Wereldoorlog plaats, waar hij en Schaper een belangrijke rol in speelden. De massale ontsnapping in maart 1944 via gegraven tunnels is later bekend geworden en verfilmd onder de naam 'The Great Escape' met onder andere steracteur Steve McQueen. Van de 78 vluchtters worden de meesten weer snel opgepakt en vermoord. Slechts drie van hen zijn met succes blijvend weggebleven, waaronder Bob van der Stok. Heije Schaper had een 'te hoog ontsnappingsnummer' geloot, voordat hij aan de beurt was, waren de ontsnappingen ontdekt. Hij moest daarna nog bijna een jaar zonder kans op een ontvluchting in dit kamp blijven.

Schaper houdt voor zijn vrouw Titia een dagboek bij over het leven in het kamp. Hij schrijft uiteindelijk zes schriften vol. De eerste vijf zijn verloren gegaan. Delen van het zesde zijn teruggevonden en online in te zien. Titia heeft de laatste oorlogsjaren doorgebracht in de Verenigde Staten.

In mei 1945 komt het Rode Leger zo dichtbij dat het kamp in Sagan moet worden ontruimd. De gevangenen maken een lange uitputtende voettocht naar een kamp in de buurt van Lübeck, waar ze uiteindelijk door de Britten worden bevrijd.

Hij en andere ex-gevangenen worden door de lucht naar Engeland gevlogen. Hij gaat naar Nederland, bezoekt zijn ouders en familie in Joure en wordt benoemd tot commandant van het vliegtuigsquadron (vsq) 321 in Ceylon. Zijn reis daarnaartoe gaat via Amerika, daar ziet hij na drie jaar zijn vrouw weer.

NB. Vanaf 1942 zaten er drie kinderen uit het gezin Schaper gevangen in een kamp. Teartse in Stanislas, Riek in een Jappenkamp en Heije in Neder-Silezië. Zwager Herman Jongbloed is in 1942 door een Japanner vermoord. Riek heeft de bevrijding net niet meer meegemaakt. Hielke heeft vanwege de oorlog jarenlang buiten Nederland op zee gevaren. Wat een zware beproeving voor de familie Schaper.

De Schapers nemen de Queen Mary van New York naar Engeland en reizen door naar Ceylon. De Tweede Wereldoorlog is na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki in het oosten afgelopen, Japan geeft zich over en het detachement van vsq 321 verlaat Ceylon. Schaper reist dan van Ceylon door naar Soerabaja, waar hij tijdelijk belast wordt met de functie van commandant van de marineluchtvaartdienst in de Oost in de rang van tijdelijk hoofdofficier-vlieger der 2^e klasse (vergelijkbaar met kapitein ter zee).

In 1946 komt hij terug in Nederland en wordt daar belast met de marineluchtvaartzaken. Hij krijgt de rang van schout-bij-nacht vlieger, vlagofficier met twee sterren. Hij is de eerste die benoemd wordt tot vlagofficier MLD. Het is een roerige tijd in Indië/Indonesië, de zelfstandigheid is uitgeroepen. De marineorganisatie moet na de oorlog weer opgebouwd en versterkt worden. Het vliegkampschip Hr.Ms. Karel Doorman komt in de vaart en brengt een lading Firefly-vliegtuigen naar Java.

Hij ontmoet in Indië zijn nichtjes Wietske en Anke, hij heeft helaas niet veel tijd om zich lang over hen te bekommeren. Hij heeft uit Colombo kleren voor ze meegenomen en probeert om ze aan boord van s.s. Johan van Oldenbarnevelt met een begeleide groep van weduwen en wezen naar Nederland te krijgen.

In 1953 wordt de Luchtvaartafdeling van de Koninklijke Landmacht een zelfstandig krijgsmachtdeel en gaat verder als Koninklijke Luchtmacht (KLu). Het is een grote ommezwaai en een grote klus.

Een aantal bekwame en ervaren officieren van de MLD wordt gevraagd om de oprichting van de KLu te komen ondersteunen, ook Heije Schaper. In 1954 verruilt hij zijn blauwe marinepak voor het grijze luchtmachtuniform. Hij neemt afscheid van de Marine en wordt benoemd tot generaal-majoor vlieger bij de KLu en plaatsvervangend Chef.

Hij zal nog een aantal stappen in zijn carrière maken, in 1956 wordt hij als luitenant-generaal vlieger Chef van de luchtstrijdkrachten en voorzitter van de verenigde chefs van staven.

In 1961 verlaat hij de KLu met functioneel leeftijdsontslag. Koningin Juliana vraagt hem om haar adjudant te worden. Hij accepteert de uitnodiging.

Door het overlijden van staatssecretaris van Defensie (KLu) J.J.F. Borghouts wordt Schaper in 1966 als zijn opvolger aangewezen. Hij dient als 'Excellentie' in de kabinetten Cals en Zijlstra en gaat in 1967 opnieuw met functioneel leeftijdsontslag.

Koningin Juliana verzoekt hem opnieuw om adjudant en later hoofd van het Militaire Huis te worden. Een functie die hij tot 1976 bekleedt. Dan is het mooi geweest, dan gaat hij echt met pensioen en gaat leuke dingen doen, onder andere jagen.

Hij overlijdt in 1996 in Den Haag op bijna 90-jarige leeftijd.

Een bijzonder leven, dat zonder groeispurt zomaar heel anders had kunnen verlopen, en dat louter met vooropleiding van hbs-b, zeevaartschool, vliegopleiding en waarnemeropleiding KM. De rest geleerd met zijn vele talenten in de praktijk van het leven

Schout-bij-nacht vlieger KM

huwelijk met Titia Feenstra (1942)

Luitenant-generaal vlieger Klu

Onderscheidingen

Nationaal:

Ridder vierde klasse der Militaire Willems-Orde
Ereteken voor Orde en Vrede
Commandeur in de orde van Oranje-Nassau
Commandeur in de orde van de Nederlandse Leeuw
Grootofficier in de orde van Oranje-Nassau met de zwaarden
Oorlogsherinneringskruis met gesp
Ereteken voor Langdurige Dienst als Officier
Inhuldigingsmedaille 1948
Huwelijksmedaille 1966
C.J. Snijders-medaille in goud

Internationaal:

Distinguished Flying Cross (UK)
Legion of Merit, Chief Commander (USA)
Grand cross of the Royal Victorian Order (UK)
Großkreuz des Verdienstordens der BRD
Grand Croix de Ordre du Mérite Civil et Militaire d-Adolphe de Nassau (LUX)
Grootkruis in de Orde van Leopold II (BEL)
Storkors at Dannebrog (DK)
National Order of the Ivory Coast
Suomen Valkoisen Ruusun suurrusti (FIN)
Ordine al Merito della Repubblica Italiana
Order of the Star of Africa-Knight Grand band (LIB)
Iranese Grootkruis Orde van Homayoun.
Roemeense Grootkruis Tudor Vladimirescu.
Senegalese Grootkruis Orde van Verdienste.

FOTO'S:

Traditiekamer MLD

NIMH

Kranten

Den Helder, beeldbank

Beeldbank

diverse

Najaarsfeest 2025 Katwijk aan den Rijn

Jaarlijks wordt in Katwijk aan den Rijn het Najaarsfeest georganiseerd door Oranjevereniging Katwijk aan den Rijn. Dit jaar zal het Najaarsfeest in het teken staan van de (voormalige) overzeese gebiedsdelen van Nederland.

Het Najaarsfeest wordt gehouden van vrijdag 22 augustus t/m zaterdag 30 augustus.

In Katwijk aan den Rijn zijn na de Tweede Wereldoorlog veel mensen komen wonen uit deze Rijksdelen vanwege hun werk op het Marinevliegveld Valkenburg.

De Marineluchtvaartdienst heeft in deze Rijksdelen kazernes, havens en vliegvelden zodat velen van hen, een groot deel van hun diensttijd in de Oost of de West doorbrengen. De invloeden van deze landen brengen ze mee naar huis in Katwijk aan den Rijn. Het leven van deze (nieuwe) Katwijkers is feitelijk een ongeschreven bladzijde van onze dorpsgeschiedenis. In het kader van '80 jaar Vrijheid' staan we hierbij stil. Kortom een Caribisch en Indisch feest.

Op de website www.oranjeverenigingkatwijk.nl kunt u de actuele informatie vinden.

Zaterdag 23 augustus

10:00 uur / 19:00 uur Reünie Marineluchtvaartdienst personeel / Molenblokbewoners, in de Open Hof (Rijnstraat 18) en op de Turfmarkt.

REITDIEP 53
2904 RD CAPELLE A/D
IJSSEL

INDIEN ONBESTELBAAR:
RETOUR NAAR:

320-VERENIGING

